

ОСОБЕНО МНЕНИЕ
на съдията Георги Марков по к.д. № 14/1997 г.

Считам за противоконституционни следните разпоредби на Закона за достъп до документите на бившата Държавна сигурност:

1. Чл.3, ал.1, т.5 и 6

В България проверката за принадлежност към бившата Държавна сигурност на висшите държавници не се извършва от независим орган, а от представители на изпълнителната власт на управляващата партия. Това налага от кръга на лицата да бъдат изключени определена категория длъжности, като за тях законодателят създаде друг конституционносъобразен ред за проверка.

На първо място това са представителите на съдебната власт. Едно от завоеванията на демокрацията у нас е разделението на властите - чл.8 от Конституцията. Съдебната власт е независима - чл.117, ал.2, изр.първо от основния закон. При това Върховният административен съд контролира актовете на Министерския съвет и на отделните министри - чл.125, ал.2 от Конституцията. Върховният касационен съд в редица случаи пряко и косвено контролира дейността на партиите и регистрацията им в общите избори.

Абсурдно е от гледна точка на изложените конституционни разпоредби изпълнителната власт, която е еманация на управляващата партия, да проверява определена дейност в миналото или настоящето на висшите магистрати. Това застрашава сериозно независимостта на съдебната система и може да доведе до шантаж над "неудобни" и "прикриване" на удобни нейни представители. Открит е пътят да се върнем към партията-държава, което чл.11, ал.2 от Конституцията забранява.

Ще посоча, че Конституционният съд с единодушие на 12-те съдии даде задължително тълкуване на Конституцията по к.д. № 23/95 г. в смисъл: "Функциите на конституционно установените държавни органи показват, че те се ползват с конституционен статус, който не може да се накърнява не само чрез намеса в работата и подчинение, което би съставлявало непосредствено нарушение на основното начало на чл.8 от Конституцията, но и чрез засягане престижа и достойнството им по начин, който се отнася пряко до изпълнение на функциите им".

Нашият законодател трябваше да се поучи от опита на една страна "отличник" в прехода, Унгария. Там се създадоха независими състави от съдии, излъчени съвместно от парламента и председателя на Върховния съд. Първо те се проверяват за доносничество, след което разглеждат досиетата. През това време не правораздават в редовните съдилища и получават 9 средномесечни заплати, за да се осигури независимостта и в тази насока. Техните актове също подлежат на контрол пред градския съд в бързо производство като гаранция, че няма да има спекулации.

Уважавам желанието на президента да се види и неговото досие, но това не означава, че трябва да се създава прецедент с нарушаване на основния закон. Законодателят е длъжен да намери конституционносъобразен начин за това.

2. По чл.4, ал.3, относно последните думи "пред комисията"

Разпоредбата предвижда засегнатите от решението на комисията по разкриване на досиетата да обжалват пред нея. Това бе недопустимо дори при г-н Живков - да обжалваш пред орган, от чието решение си недоволен, след което актът се изпълнява.

Съгласно чл.32, ал.1, изр. второ от Конституцията всеки има право на защита срещу посегателства върху неговата чест, достойнство и добро име. Според чл.56 от

основния закон гражданите имат право на защита, когато са застрашени законните им интереси. Според чл.117, ал.1 от Конституцията съдебната власт е тази, която защитава правата и законните интереси на гражданите. Народното събрание изрично трябва да уреди пътя на съдебна защита на засегнатите граждани. Именно съдебната власт е призвана за защита на правата и законните интереси на гражданите - чл.117 ал.1 от Конституцията. В случая законът е изключил съдебната защита, което личи от волята на законодателя при дебатите и изпълнението на акта пред парламента.